

Av: Emma Severinsson
Språk- och litteraturcentrum 2012-08-31
Handledare: Paul Tenngart

En människa är det

- En queeranalys av Jessica Schiefauers *Pojkarna*

LUNDS
UNIVERSITET

Innehållsförteckning

Inledning	3
Den norm-utmanande ungdomsboken och queerforskning kring ungdomsromanen	4
Teoretiskt ramverk och metodologiska utgångspunkter.....	7
Kroppens föränderlighet – om flickkroppar och pojkroppar	10
Kroppen som förklädnad – begränsningar och möjligheter	16
Att definieras av blickar – utmaningar och inordningar	20
Avslutande diskussion och slutsatser	25
Käll- och litteraturförteckning	27
Primärlitteratur.....	27
Sekundärlitteratur	27
Otryckt material	28

Inledning

I dagens samhälle återfinns en rad diskussioner som kretsar kring queer så som den politiska debatten om tvångssterilisering av personer som gjort könsbyte som pågick i början av året och den diskussion som återfinns i media senaste månaderna gällande användandet av det könsneutrala pronomenet hen.¹ Också senare års skönlitteratur har präglats av queerteori och queeraktivism då såväl en barnbok och en roman för vuxna med användandet av pronomenet hen publicerats helt nyligen. Dels har språket i skönlitteratur påverkats av queer och dels har tematiken färgats av detta perspektiv. I denna tradition av queer och queerlitteratur är *Pojkarna* av Jessica Schiefauer en av förra årets mest omtalade ungdomsromaner. I min bokcirkel läste vi denna roman och aldrig har åsikterna och tolkningarna varit så skilda och så mångfasetterade som under denna träff. Tolkningarna gick isär gällande om det var fråga om realism, fantasy eller magisk realism och vilken betydelse kön och genus har för handlingen. Utifrån dessa diskussioner blev jag intresserad av att undersöka *Pojkarna* vidare.

I svensk mellanålderslitteratur och ungdomsromaner finns en tradition av böcker vars tematik utgörs av förklädda flickor. Förklädnadsmotivet var speciellt starkt i ungdomsromaner under 1980-talet och Maria Gripes skugg-böcker och Ulf Starks *Dårfinkar och dōnickar* är bland de mest framträdande. Dock är tematiken med kvinnor i manskläder något som funnits i såväl litteratur som dramatik så långt tillbaka som hos Shakespeare.² I Schiefauers roman stramas tematiken åt ytterligare och protagonisten förklarar sig inte till pojke utan byter kropp med hjälp av en slags magisk dryck från en exotisk växt. Detta grep är nytt och förutom i Virginia Woolfs *Orlando* har jag inte funnit några exempel med liknande tematik. Skillnaden mellan *Orlando* och *Pojkarna* är dock att det i den senare finns ett medvetet och fritt val att byta kropp vilket inte är valbart utan ofrånkomligt i Woolfs roman. Den svenska roman som ligger närmst Schiefauers är inte heller den en ungdomsbok och inte heller en modern roman, utan jag ser det som om androgyniteten gestaltad av karaktären Tintomara i Carl Jonas Love Almqvists *Drottningens juvelsmycke* har flera beröringspunkter med *Pojkarna*. Utmaningarna och överskridandet av genus, kön och kroppsliga positioner har alltså inte lyfts fram i särskilt hög grad i litteraturen hittills. Att genreplacera *Pojkarna* är nästintill en utmaning då den inte lätt vill låta sig göra detta. Det är ingen renodlad förklädnadsroman, inte heller en typiskt flickbok men inte heller platsar den som en fullfjädrad hbt-roman trots att den bär spår av samtliga tre. *Pojkarna* kan enligt mig inte beskrivas som något annat än en av de första utpräglade queera ungdomsromanerna.

1 Som pågått ibland annat *Sydsvenskan*, se till exempel

<http://www.sydsvenskan.se/inpalivet/article1605116/rdquoDet-borde-inte-vara-sa-komplicerat-egentligenrdquo.html> och http://www.svd.se/nyheter/inrikes/kd-svanger-om-tvangssterilisering_6861747.svd

2 Tiina Rosenberg, *Byxbegär*, Göteborg 2000.

Hos Schiefauer står kroppen i fokus på flera plan både då det gäller Kim och hennes vänners kroppar som i puberteten förändras och blir vuxna och dels är det övergripande motivet baserat på kroppen då flickorna kan byta sina biologiska kroppar till en pojkroppar när de vill. I *Pojkarna* utvecklas alltså denna tematik med kroppen som kommer att stå i centrum på ett annat sätt än tidigare. I denna uppsats gör jag en queeranalys av *Pojkarna* utifrån frågeställningarna: Vilken betydelse har kroppen i romanen? Hur förhåller sig kropp och genus till varandra? Detta gör jag främst utifrån Judith Butler och Tiina Rosenbergs definitioner och teorier kring queer. Främst tittar jag på hur kroppen förhåller sig till normalitet, normer, förväntningar och krav på begripliga kroppar och genus. Jag undersöker också kroppen utifrån objektifiering och kroppens betydelse för karaktärerna. Blick är ett centralt analysverktyg i uppsatsen och används för att se hur och utifrån vem kroppen konstrueras. Jag sätter också *Pojkarna* i relation till de romaner med förklädnadstematik som tidigare publicerats utifrån den forskning som gjorts på området.

Syftet med uppsatsen är att se om ett laborerande med kropp och inte endast genusattribut som gjorts i tidigare ungdomslitteratur kan ge en ny och mer progressiv vinkel av könsöverskridande. Ett mer övergripande syfte är att belysa diskussionen om kropp, queera uttryck och genus som återfinns på flera plan i vår samtid.

Den norm-utmanande ungdomsboken och queerforskning kring ungdomsromanen

Då *Pojkarna* är en nyutkommen roman har ingen forskning kring denna hunnit publiceras vad jag har kunnat finna. Dock ser jag att det finns två ingångar till forskning som berör liknande tematik som denna roman. Dels är det relevant att lyfta fram studier kring förklädda flickor och dels att titta på hur queerforskningen ser ut kring ungdomslitteratur. *Pojkarna* står nämligen med ena foten i HBT-ungdomslitteraturens tradition och den andra i förklädnadsromanens genre. Det är dock av vikt att framhålla att *Pojkarna* inte är en förklädnadsroman i traditionell mening. Den innehåller liknande element som dessa men då det inte endast är genusattributen som byts ut, utan hela kroppen, är *Pojkarna* något nytt och annat.

Jag har främst koncentrerat forskningsläget kring en svensk kontext då det är i förhållande till denna som jag anser att *Pojkarna* är intressant, men drar också paralleller till anglosaxisk forskning. Det är också av vikt att ge en bakgrund till hur den svenska utveckling av normutmanande ungdomslitteratur sett ut för att visa hur *Pojkarna* skiljer sig från tidigare romaner i samma genre och att den svenska ungdomslitteraturen slagit in på en ny väg med denna roman.

Hbt-litteratur för unga är ett relativt nytt fenomen i Sverige. Förutom enstaka exempel som *Tovan* med lesbisk tematik från 1974 och Inger Edelfeldts *Duktig Pojke* som publicerades 1977, som brukar framhållas som de första romanerna med hbt-tematik, har inte denna typ varit synlig på bredare front förrän under 2000-talet. Dock krävs det här en justering av litteraturhistorien då jag anser att flickboken *Sju flickor* av Helena Nyblom som publicerades redan 1915 är den första queera svenska ungdomsboken då en av huvudkaraktärerna är öppet lesbisk.³

Den lesbiska ungdomsromanen var efter *Tovan* påtagligt frånvarande medan ungdomsromaner med en homosexuell manlig protagonist tycks vara lättare att återfinna under 1980-1990-talen. På 2000-talet kommer en ”våg av lesbisk ungdomslitteratur som sköljer in över det litterära Sverige” menar Liv Saga Bergdahl.⁴ Den svenska HBT-ungdomslitteraturen har varit koncentrerad kring komma ut-processer med en homosexuell pojke eller flicka som brottas med sin sexuella identitet. *Du är rötterna som sover vid mina fötter och håller jorden på plats från* 2010 mottogs som den första ungdomsbok som publicerades i Sverige med transtematik.⁵ Dock är denna inte enbart klassificerad som ungdomslitteratur men den finns med på flera listor över queer ungdomslitteratur på internet vilket gjort att jag här valt att se den, delvis, som sådan. Forskning om svensk ungdomslitteratur med queertematik är påtagligt frånvarande.

Den forskning som gjorts och som närmst berör ämnet för min uppsats är Maria Österlunds *Förklädda flickor – Könsöverskridning i 1980-talets svenska ungdomsroman*. Österlund undersöker åtta romaner med en protagonist eller annan karaktär som är flicka och av olika anledningar väljer eller tvingas till att uppträda som pojke. I studien fokuseras varför kön konstrueras men också hur. Utifrån begreppet flickmatrix, som Österlund bygger på tidigare forskning som gjorts, undersöker hon om och hur förklädnadsmotivet ger karaktärerna större frihet och vilka könsmissiga begränsningar som finns. Förutom att applicera ett queerperspektiv och fokusera på kroppen används också karnevalsteori för att se hur förklädnaden fungerar vilket blir mycket fruktbart. De övergripande slutsatser som Österlund når fram till är att könsöverskridningen ger flickorna en rörelsefrihet som inte varit möjlig i kvinnliga genusattribut samt att det heterosexuella begärets normativa status ifrågasätts genom denna överträdelse.⁶

Lena Kåreland vidgar perspektivet förklädnad och gör i sin uppsats ”Flickbokens nya kläder – Om Monika Fagerholts *Diva*” en analys av hur flickprotagonisten kan klä om till en ny roll, inte nödvändigtvis i manliga genusattribut. Kåreland visar istället att det inte finns ett sätt att vara flicka utan att genuspositionerna kan vidgas. Hon menar att protagonisten *Diva* har ett queert sätt att se

3 Helena Nyblom, *Sju flickor*; Stockholm 1915 (1888).

4 Liv Saga Bergdahl, *Kärleken utan namn – Identitet och (o)synlighet i lesbiska svenska romaner*, Umeå 2010, s. 259.

5 Eli Levén, *Du är rötterna som sover vid mina fötter och håller jorden på plats*, Stockholm 2010.

6 Maria Österlund, *Könsöverskridning i 1980-talets svenska ungdomsroman*, Åbo 2005, s. 335-336.

och möta världen på.⁷ Vidare menar Kåreland att Monika Fagerholm har ”klätt om” flickboken och gett den en ny skepnad.⁸ Boel Westin menar att det skett en stor förändring i den svenska ungdomslitteraturen sedan 1970-talet då det gäller synen på genus och sexualitet. Hon framhåller att utmaningen mot könsrollerna främst skett genom att en flicka bryter gränserna genom att klä sig som en pojke. Hon menar vidare att denna utmaning inte är långvarig utan att de så fort de återgår till att vara flicka stannar de också inom denna begränsning.⁹

Tiina Rosenberg gör i sin studie av kvinnor i manskläder i olika kulturella produkter iakttagelsen att byxrollen, det vill säga förklädnaden till man, inte antas för att imitera en man utan för att genuspositionerna här igenom i alla fall tillfälligt vidgas. Hon menar vidare att en kvinna förklädd till man också träder in i en roll i vilken ett aktivt begär till andra kvinnor följer.¹⁰ Rosenberg poängterar att det finns en tradition av att kvinnor klär sig i manskläder snarare än tvärtom i europeisk teater och litteratur och detta beror enligt henne på att kvinnor nästan alltid har något att vinna på att förklä sig i manskläder.¹¹ Victoria Flanagan menar att ungdomslitteratur med ”cross-dressing”-tematik främst präglats av flickor som klätt sig som pojkar och inte i stor utsträckning av det motsatta förhållandet. Vidare talar hon om att cross-dressing i ungdomslitteratur inte alls kopplats till transsexualism eller transvestism utan setts som en harmlös lek med experiment och fantasi. Hon menar att dessa böcker varit icke-sexuella. Hon ser dock att detta sakta håller på att förändras och att sexualiteten håller på att få en plats i denna form av romaner, som exempel ger hon Peter Pohls *Janne min vän*.¹² Flanagan lyfter här en svensk roman som en av de mest utmanande men studien i stort bygger också på anglosaxisk litteratur. När pojkar väljer att uppträda som flickor i litteraturen är detta på grund av att de måste dölja något som deras maskulinitet försatt dem i framhåller hon. Flanagan menar också att det generellt är svårare för dessa pojktoprotagonister att lyckas med sin framställning som flickor än i det motsatta förhållandet. Vidare menar hon att när det gäller pojkar och ”cross-dressing” blir det en skillnad mot flickor som uppträder som pojkar då: ”instead of critically questioning the notion of gender to make a progressive statement about its application to individuals, male-to-female cross-dressing narratives seem unable to construct transvestism as anything other than a short-lived, often silly, comic gesture, preferring instead to use

7 Lena Kåreland, ”Flickbokens nya kläder – Om Monika Fagerholts *Diva*” i *Omklädningsrum*, Eva Heggestad och Annie Willimas (red.), Lund 2004.

8 Kåreland, s. 137.

9 Boel Westin, ”The androgynous female (or Orlando inverted) examples from Gripe, Stark, Wahl, Pohl” i *Female/Male Gender in Children’s Literature*, 1998, s. 93, 101.

10 Rosenberg, *Byxbegär*, s. 12.

11 Rosenberg, *byxbegär*, s. 23.

12 Victoria Flanagan, ”Me, Myself and Him – The Changing Face of Female Cross-Dressing in Contemporary Children’s Literature” i *Change and Renewal in Childrens Literature*, Thomas van der Walt (red.), London 2004, s. 58-59.

crossdressing a a means through which reanforce oppositional gender realtions.”¹³

Corrine M. Wickens skriver om koder, tystnad och homofobi i LGBTQ (lesbian, gay, bi, trans, queer)-litteratur för unga. Wickens utgångspunkt är att denna litteratur som har förutsättningar att vara utmanande istället konserverar synen på till exempel homosexualitet. Studien baseras på anglosaxisk ungdomslitteratur. Hon lyfter fram romanen *Boy meets Boy* och menar att denna är den första ungdomsromanen med denna tematik som fullt ut utmanar normer.¹⁴ Wickens framhåller alltså att en icke-heterosexuell tematik inte är en garant för att undvika att fastna i normativa framställningar, vilket är fruktbart att ha i åtanke då det gäller undersökningen av *Pojkarna*. Internationell forskning på området förklädnadsromaner för ungdomar lyfter ofta in svenska ungdomsromaner vilket gör att man kan anta att den våg av förklädnadsromaner som drog in över 1980-talets Sverige kan vara unik i sitt slag då det kommer till den mängd producerade romaner som kom då. Dock finns det ett flertal ungdomsromaner och mellanålderslitteratur med denna tematik från 2000-talet som inte är svensk.

Mia Franck undersöker i sin avhandling *Frigjord oskuld – heterosexuellt mognadsimperativ* hur sexualitet gestaltas i några svenska ungdomsromaner. Hon studerar hur heteronormativitet tar sig uttryck i ungdomslitteratur. Det vill säga att hon vänder blicken mot ungdomslitteratur med traditionellt heterosexuella kärleksberättelser och undersöker heteronormen i dessa. Framst fokuserar Franck det som hon definierar som flicksexualitet men menar att denna undersökning också motiverar en undersökning av pojksexualitet. Hon har ett queerteoretiskt förhållningssätt och vänder sig också till Mulveys traditionella manliga blicken-teori. Det som är problematiskt med denna form av studier liksom med Österlunds är att den binära och fasta uppdelningen i flick- och pojkskap i viss mån förstärker skillnaderna men samtidigt finns det kanske inget bättre sätt att lyfta dessa frågor. En av Francks mest intressanta slutsatser är att flickan kan ta över blicken och vägra låta sig objektifieras och definieras utifrån fasta normer, det vill säga den manliga blicken.¹⁵

Teoretiskt ramverk och metodologiska utgångspunkter

Den teoretiska utgångspunkten för undersökningen är främst queerteori. Queerteori är inte en enhetlig teori utan flera olika perspektiv som begreppet queer fungerar som ett paraplybegrepp över. Rötterna finns i lesbisk feministisk teori och i gaystudier som har lyft fram hur heterosexualiteten har en dominerande och normerande ställning i samhället. Utmärkande för queerteori är att

13 Flanagan, "Funny boys Make Strange Men" 2004, s. 96.

14 Corrine M. Wickens, "Codes, Silence, and Homophobia: Challenging Normative Assumptions About Gender and Sexuality in Contemporary LGBTQ Young Adult Literature" i *Children's Literature in Education*, 2011.

15 Mia Franck, *Frigjord oskuld – heterosexuellt mognadsimperativ i svensk ungdomsroman*, Åbo, 2009, s. 285.

sexualiteter ses som socialt, historiskt och geografiskt skapade.¹⁶ I förlängningen innebär detta också att genus är socialt och kulturellt skapat. Queerteoretikern Judith Butler skriver gällande genus att ”Som ett skiftande och kontextuellt fenomen, beskriver genus inte ett substantivistiskt väsen, utan en relativ skärningspunkt mellan kulturellt och historiskt specifika relationer.”¹⁷ Som jag tolkar Butler och även queerteoretikern och genusforskaren Tiina Rosenberg är genus och sexualitet ett konstant förhandlade med normer och förväntningar runt sexualitet och genus. Den nästan slitna men fortfarande aktuella frasen ”Man föds inte till kvinna man blir det”, myntad av Simone de Beauvoir i *Det andra könet* redan 1949, finns med som en grund till den socialkonstruktivistiska förståelse av kön som präglar uppsatsen. Vi görs till män och kvinnor i form av ett pålagt och tvingande socialt konstruerat genus, som är antingen manligt eller kvinnligt. En kropp som anses vara en mans kropp förutsätts även att följas av ett manligt genus för att skapa en kontinuitet och begripliga kroppar. Distinktionen mellan genus och kön är dock inte så enkel att genus är det sociala könet och kön det biologiska. Även kön är en social konstruktion som endast erbjuder två positioner vilka är konstruerade i lika hög grad som genus. Eva Heggstad och Annie Williams menar i enlighet med Butler att genus inte uppstår ur kön utan att kön blir en funktion för att upprätthålla genusordningen.¹⁸

Ett av huvudbegreppen inom queerteori är heteronormativitet. Detta innebär att heterosexualiteten ses som det mest naturliga och eftersträvansvärda sättet att leva. Denna föreställning upprätthålls av lagar, strukturer och institutioner på alla nivåer i samhället.¹⁹ Heteronormativiteten konstrueras i sig av två bärande principer vilka gestaltas av performativitet samt den heterosexuella matrisen. Performativitet innebär att kön inte är något som vi är utan något som ständigt skapas och görs.²⁰ Butler menar att handlingar, gester samt begär ger intryck av att vara naturliga och biologiska men i själva verket är de fabricerade och skapade för att framvisa en genusbegriplig kropp.²¹ Den heterosexuella matrisen i sin tur gestaltas av att det förväntas finnas två åtskilda kön som begär varandra. Vidare är det så att denna matris aldrig kan fullföljas helt då den är påtvingad, vilket innebär att kulturen har queera läckage. Det vill säga att den heteronormativa ordningen blir störd av det som inte går att inordna eller anpassa i dess strukturer.²² Rosenberg skriver att heterosexualiseringen av begäret har gjort att detta könskodats och förutsätter två tydligt åtskilda

16 Tiina Rosenberg, *Queerfeministisk agenda*, s. 12 och 63.

17 Judith Butler, *Könet brinner*, Stockholm, 2005, s. 51.

18 Eva Heggstad och Anna Williams, ”Litteraturens omklädningsrum” i *Omklädningsrum*, Eva Heggstad och Annie Williams (red.), Lund 2004, s. 7.

19 Fanny Ambjörnsson, *Vad är queer?* Stockholm, 2006, s. 52.

20 Rosenberg, *Queerfeministisk agenda*, s. 70.

21 Butler, *Genustrubbel*, s. 214.

22 Rosenberg, *Byxbegär*, s. 21.

kroppar som ska begära varandra, en kvinnlig och en manlig.²³ Det är dock inte all heterosexualitet som är önskvärd utan det är ett visst sorts utövande av heterosexualitet som är det normerande i samhället. Heterosexualiteten förutsätter homosexualitet som sin negativa motpol för att upprätthållas som det naturliga.²⁴ Knutet till detta är även normalitetsbegreppet. Normalitet innebär känslan av att höra till och att helt enkelt känna sig önskad i en kontext och detta skapar också tydligt de som avviker från det normala.²⁵

Den manliga blicken var ett välanvänt analysredskap i den feministiska forskning som växte fram under 1970- och 1980-talet. I denna uppsats använder jag blicken som utgångspunkt men inte i en lika snäv position som då utan i en vidare mening för att se hur kropp och genus konstrueras utifrån blickar. Blicken intar en central position i *Pojkarna* och kampen om just blicken ligger till stor del till grund för att karaktärerna önskar att byta kropp. Konstruerandet av kroppen och blicken är här tätt sammanlänkade. Laura Mulvey var den som grundlade teorin om den manliga blicken. Mulvey utgår starkt från ett psykoanalytiskt synsätt vilket inte är min intention i denna uppsats. Jag kombinerar istället ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på genus, kön och sexualitet med teorin om blicken och vem som ser och tillåts att se, och där med konstruera och skapa kroppar och i förlängningen skapa ramarna för vad som tillåts. Mulveys teori är också skapad för film men detta anser inte jag vara problematiskt då jag anser att det finns en blick överallt, inte endast i rörligt media utan även i skönlitterära texter. Mulvey skriver att "[d]en bestämmande manliga blicken projicerar sin fantasi på den kvinnliga gestalten, som stiliseras i enlighet med den."²⁶ Mulvey menar vidare att kvinnors roll blir att vara åtrådda och erotiserade och genom detta att inta egenskapen *att-vara -betraktad*. Det är just detta med att vara den betraktade eller den som betraktar som jag tar fasta på i denna uppsats. Vem är det som konstruerar, vem konstrueras och jag fokuserar även på om denna makt kan rubbas eller utmanas vilket utgör utgångspunkten för min användning av blickenteori. Mulvey lyfter också fram att den heterosexuella uppdelningen av män och kvinnor i aktiva och passiva är starkt kopplad till blicken²⁷ vilket jag också anser tangerar uppdelningen i privat och offentligt då det gäller män och kvinnors handlingsutrymme historiskt.

I uppsatsen gör jag en form av tematisk analys där kropp och genus fokuseras. Metoden är starkt knuten till de teoretiska perspektiv som används. Det vill säga att det är de teoretiska begreppen tillsammans med den litterära texten som styr analysen. Främst är det protagonisten Kims handlingar och liv som analysen kretsar kring. Dock är det av vikt att påvisa att det teoretiska ramverket är styrande för metoden. De teman som analyseras som utgörs av kropp, blick, sexualitet,

23 Tiina Rosenberg, *Byxbegär*; Stockholm 2000, s. 42.

24 Rosenberg, *Queerfeministsik agenda*, s. 91 och 17.

25 Rosenberg, *Queerfeministsik agenda*, s. 101.

26 Laura Mulvey, "Visuell lust och narrativ film" i *Feministiska konstteorier*, s.55.

27 Mulvey, s. 55-56.

förklädnad och genus är främst hämtade från de teoretiska utgångspunkterna men är också inspirerade av tidigare forskning på området för att kunna placera romanen i en litterär kontext genom att se till likheter och skillnader.

Kroppens föränderlighet – om flickkroppar och pojkroppar

Polarisering mellan att vara flicka och att vara pojke är stark i *Pojkarna*. Den binära uppdelningen av genus/kön i två olika kategorier förstärks ständigt genom att epitetet flick- respektive pojk- används tillsammans med kropp, rum och olika kroppsdelar så som ”flickkropp”, ”pojkmun” och ”flickhänder”. Att vara pojke och att vara flicka särskiljs och polariseras ständigt i *Pojkarna* och detta grepp förstärker uppdelningen. Det är ett nästintill absurt användande av de särskiljande prefixen pojk- och flick- i romanen. Detta att vara flicka och att vara pojke särskiljs också tydligt i det som utgör bokens grundläggande tematik, att protagonisten Kim och hennes två vänner Bella och Momo får tag på en blomma vars nektar gör att de kan byta kroppar och därmed bli fysiska pojkar. För dem andra blir detta till en lek, en maskerad liknande de maskerade som de brukar ha i Bellas trädgård men för Kim är det något annat, en chans att slippa sitt flickliv, eller om man ska använda Österlunds terminologi flickskapet.

Namnet Kim implicerar också att det redan från början finns en tvetydighet gällande kön och genus hos protagonisten då detta namn är könsneutralt. Kim behöver inte byta ut sitt namn då hon istället blir en han. När Kim i slutändan inte längre definieras efter kön och har ställt sig utanför detta och endast ser sig som en människa fungerar namnet Kim som en förstärkning av könslösheten.

Kroppen är både en möjlighet och ett hinder för Kim. När Kim befinner sig i sin flickkropp, för det är så det gestaltas, att kroppen är ett slags skal som egentligen inte har mycket att göra med Kim, är kroppen främst ett hinder. Den tydliga uppdelningen i kön/genus är starkt kopplad till flickkroppens begränsning och pojkroppens möjlighet. Rosenberg poängterar att det finns en tradition av att kvinnor klär sig i manskläder snarare än tvärtom i europeisk teater och litteratur och att detta beror på att kvinnor nästan alltid har något att vinna på att uppträda i manskläder och därmed vidga genuspositionen.²⁸ Även Österlund skönjer detta mönster gällande att flickkaraktärer som förklarar sig till pojkar har något att vinna på att uppträda som motsatt kön. Hon framhåller också att de förklädda flickorna ofta lyckas bättre med att vara pojkar än pojkarna själva, till exempel i våghalsighet och styrka.²⁹ Även Kim och hennes vänner har mycket att vinna på att bli pojkar,

²⁸ Rosenberg, *Byxbegär*, s. 23.

²⁹ Österlund, s. 336, 220.

främst genom att de slipper sexualiseringen av sina kroppar. I *Pojkarna* skildras dock flickkroppen genomgående som svagare än pojkroppen, och detta blir till en reell begränsning. I *Pojkarna* krävs det ett byte av den fysiska kroppen för att Kim, Momo och Bella ska kunna befinna sig på samma nivå som pojkar. Här ligger en intressant skillnad då Österlunds forskning visar att tidigare förklädnadsromaner visar på den sociala konstruktionen av att om flickor ges samma möjligheter kan de utmana pojkar i sina biologiska flickkroppar, men i *Pojkarna* förkastas närmst flickkroppen och framställs i negativa ordalag så som ”skör”.³⁰ Detta gör att kroppen är mer avgörande i denna roman än i andra förklädnadsromaner. Flickkroppen begränsar de möjligheter till frihet som pojkroppen möjliggör vilken demonstreras tydligt i följande citat:

Jag satt i mitt flickrum. Bredvid sängen stod en spegel och varje gång jag fick syn på mitt ansikte undrade jag ett ögonblick vem hon var, den där bleka flickan, innan jag mindes att hon var jag.

Utanför spann mopedpojkar cirklar i gruset och jag tänkte att det var någon sorts besvärjelse, en ritual som de utförde kväll efter kväll. För att hålla något borta eller locka något till sig, vilket visste jag inte. Men jag visste att pojken i mitt flickrum ville ut till dem. Han ville dra på sig kängorna och köra ner händerna i byxfickorna, han ville hälsa dem med en nick och stå tillsammans med dem i gruset. Men i spegeln fanns ett flickansikte, och hon glodde dumt och oförmöget på mig varje gång jag mötte hennes blick.³¹

Flickrummet liksom flickkroppen blir till dubbla fångelser för Kim som håller henne borta från det liv hon vill leva. Flickkroppen som ett oönskat och ofrånkomligt fångelse är återkommande och utvägen från denna begränsning blir tillgången till en pojkropp. Citatet ovan visar också hur kroppen är avgörande för att få känna tillhörighet och vara välkommen i den gemenskap som pojkarna utanför fönstret utgör. Kim är dock inte välkommen i flickkroppen utan denna platsar inte i den normalitet och samhörighet som gruppen pojkar utgör. Till viss del blir pojkroppen det åtråvärda, delvis för att denna kopplas samman med makten och rätten att definiera, något som jag diskuterar vidare i avsnittet *Att definieras av blickar – utmaningar och inordningar* och delvis för att pojkroppen mer liknar den kropp som Kim inte vill bli av med, barnets kropp. Det finns en tydlig slitning mellan att bli vuxen och att få vara barn i *Pojkarna*. Puberteten är ett starkt hot i romanen. Normalitet som Rosenberg beskriver som känslan av att passa in och att ses som normal blir centralt här. Kim kämpar med att passa in samtidigt som hon vägrar att passa in. Kim känner sig fel och missförstådd vilket ofta kopplas till kroppen. Den pubertala kroppen som är i ständig förändring känns inte längre som Kims och pojkarna som tar sig friheter med den är allt annat än önskvärda. Pojkroppen som hon kan använda som en rustning och slippa alla de förändringar som

30 Schiefauer, s. 95.

31 Schiefauer, s. 97.

puberteten innebär blir det åtråvärda. Kim vill inte förvandlas till kvinna och pojkkroppens kantighet möjliggör också att få stanna kvar i barndomen längre. Hon känner närmst en avsky för kvinnokroppen vilket tydliggörs då hon betraktar Bella som välkomnar förändringen från flicka till kvinna: ”Hon var på väg att bli kvinna, hon skulle växa och leva i en kvinnokropp. Att hon kunde vilja det, *välja* det! Jag kunde inte begripa det.”³² Hos Kim finns något föraktande för kvinnlighet och dess begränsningar men detta förakt förskjuts sedan till att innefatta även manlighet och gör att Kim ställer sig utanför dessa normativa kategorier. Kim vill endast uppfattas som det som finns innanför kroppen och kroppen ses som ett skal, en ovälkommen ofrånkomlighet: ”Ansiktet är en flickas, men ögonen är mina.”³³ Kim väljer att ställa sig utanför den binära könsuppdelningen och ögonen speglar därmed det som är Kim medan kroppen inte gör det.

Begreppet performativitet som innebär att de genusbundna handlingar som utförs och konstrueras för att upprätthålla två separata kön med begripliga genus blir här centralt. Som jag framhållit menar Butler att handlingar, gester samt begär ger intryck av att vara naturliga och biologiska men i själva verket är de fabricerade och skapade för att framvisa en genusbegriplig kropp.³⁴ När Kim och hennes vänner får sina pojkkroppar följer inte en naturlig manlighet med dessa. Med detta menar jag att trots att de nu har en biologisk pojkkropp följer inte ett manligt genusmönster med kroppen, utan de får lära sig att uppträda och handla som pojkar för att inte avslöjas. Det finns en tunn gräns mellan vad som är manligt och kvinnligt och som inte får överskridas då detta hotar begripligheten och i förlängningen den heterosexuella matrisen. När Kim möter Tony, som är av vikt för händelseutvecklingen i romanen, för första gången brottas hon med att kunna uppföra sig som pojke och passera som pojke i Tonys ögon, det vill säga att utföra manlig performativitet rätt: ”Mina tankar formade sig i min pojkmun och jag visste inte hur jag skulle låta, vad han skulle tänka, vad som skulle hända ifall jag korsade någon av alla gränser som låg som tunna blå laserstrålar kring min nya kropp.”³⁵ Att inneha en pojkkropp innebär helt andra möjligheter, krav och förväntningar vilket tydliggörs genomgående i romanen: ”Momo sa med sin pojkröst att det var så djävla skönt att plugget var slut och det var en sådan uppenbart konstruerad pojkreplik att vi brast i skratt alla tre”.³⁶ I *Pojkarna* ligger hela tiden en stark medvetenhet om de olika genupositioner som erbjuds och att bli sedd som kvinna eller man, flicka eller pojke, ger helt olika möjligheter. Även Österlund diskuterar performativitet i relation till förklädnadsromaner. Hon menar att de flickkaraktärerna i romanerna som hon undersöker kan röra sig fritt mellan maskulint och feminint som om de var skådespelare som utför olika roller. Vidare diskuterar Österlund att en flickkaraktär som uppträder i

32 Schiefauer, s. 142.

33 Schiefauer, s. 142.

34 Butler, *Genustrubbel*, s. 214.

35 Schiefauer, s. 69.

36 Schiefauer, s. 66.

förklädnad som pojke gör detta på grund av att det innebär en maktförskjutning. Hon menar också att performativiteten blir tydlig då flickkaraktärerna har en förmåga att anpassa sig till de nya omständigheterna som omger förklädnaden, det vill säga att uppträda som pojke.³⁷ Dessa drag återfinns även i *Pojkarna* där längtan efter frihet från den begränsning som det innebär att vara flicka och de möjligheter som pojkkroppen erbjuder. En betydande skillnad som återfinns i *Pojkarna* mot de förklädnadsromaner som Österlund undersöker är att Kim aktivt tar avstånd från att vara flicka och att hon känner sig som pojke och vill vara pojke, något som hon dock upptäcker först efter att ha fått tillgång till pojkkroppen första gången. Dock finns det hos Kim redan innan möjligheten till förvandlingen ett missnöje med kroppen och att vara flicka och en oidentifierbar längtan efter att vara något annat. Flanagan skriver i sin analys av Peter Pohls *Janne, min vän* om hur karaktären Jannes syfte med att förklä sig till pojke är höljt i dunkel, men att en möjlig tolkning är att Janne som är en biologisk flicka väljer detta på grund av en transidentitet. Janne överlever inte heller i romanen utan demaskeringen sker med döden och Jannes biologiska kön avslöjas.³⁸ Detta resonemang kan kopplas till Kim i *Pojkarna* som när en dold längtan efter att byta kropp och kön och därmed är transidentiteten synlig, dock är den inte i förlängningen bestående utan en längtan efter att få vara människa tar i slutändan över längtan efter att få vara och bli sedd som en pojke.

I de romaner som ingår i Österlunds forskning är förklädnaden till pojke tillfällig och övergående. Förklädnaden, eller snarare förvandlingen, i *Pojkarna* är däremot mer komplex då Kim avfärdar flickskapet och flickkroppen och istället identifierar sig som pojke. Kim känner sig som en pojke fullt ut och viljan att få vara pojke är permanent och inte tidsbegränsad som i förklädnadsromanerna. Detta förstärks av avsnittet då Kim inte längre har tillgång till saften som kan göra henne till pojke och rymmer hemifrån, och bort från den invanda vardagen och de normativa förväntningarna på henne som flicka: ”Hans blick mellan mina ben berörde mig inte. Mina kläder satt utanpå flickkroppen och flickkroppen satt utan på mig, den hade inget med mig att göra, han kunde titta tills han tröttnade.”³⁹ Kim ser sig som frikopplad från kroppen, den är endast ett hölje för det som är Kim. Dock är det också tydligt att inte heller pojkkroppen kan tillfredsställa Kims längtan efter en identitet: ”När skymningen kom slet och drog det i kroppen men jag visste inte vart jag skulle gå. Det verkade inte finnas någon enda kropp kvar som passade mig.”⁴⁰ Även här görs gällande att Kim inte känner sig som ett med sin kropp, oavsett om den är utformad som en flicka eller pojke. Detta stör den heterosexuella matrisen då Kim ställer sig utanför dess premisser om två könsligt åtskilda kroppar med tillhörande åtskilda genus. Kim lever inte upp till någon av

37 Österlund, s. 128.

38 Flanagan, 2004,

39 Scheifauer, s. 168.

40 Schiefauer, s. 139.

kropparna och inte heller till någon genustillhörighet, numera finns bara Kim.

Från början görs det gällande i *Pojkarna* att pojkroppen ger nya positiva möjligheter till äventyr och upplevelser som Kim i sin flickkropp endast kunnat drömma om. Det finns också en stark frihet att inte definieras utifrån pojkarnas blickar utan att få vara en del av de som definierar, något som diskuteras vidare nedan. Kim bär också på en stark längtan att få vara jämställd med pojkar eller inneha makt över dem och tidigt i romanen, innan bytet till pojkropp möjliggjorts, återfinns denna längtan:

Om nätterna låg jag vaken och försökte blunda bort det som hänt. Jag försökte glömma deras händer och blickar och andedräkter och jag funderade febrilt på hur jag skulle kunna göra mig av med det som retade dem. Jag drömde vakendräkter om hämnd, jag var stor i de drömmarna, stor och grov och stark var jag och min röst var stark. Jag röt åt pojkarna och min röst fick deras hår att blåsa bakåt, min saliv duschade deras kinder. Sedan sprang de, och jag lufsade som en jätte, som en hjälte genom korridorerna.⁴¹

I detta citat blir det tydligt hur Kim längtar efter att besitta den makt som pojkarna innehar, att vara den som styr och är skrämmande istället för att vara den som är utsatt, definierad och rädd. Till en början erbjuder också pojkblivandet detta. Kim befinner sig nästintill i en drömtillvaro där pojkarna inte längre ger sig på henne och där det hon säger tas på allvar. Dock visar det sig att inte heller pojkrollen är tillfredsställande då Kim på sina nattliga äventyr med Tony dras in i kriminalitet med biljakter och vapen, en nästan paradisk manlig värld. Kim väljer att fly från alla sociala strukturer och ställa sig utanför samhället då inte heller rollen, eller livet som, pojke ger henne det hon vill ha, den fullständiga friheten att definiera sig själv.

När Kim får sin pojkropp följer förväntningarna utifrån att hon ska begära flickor, något som hon delvis gör då hon har sex med Momo, dock är hennes starka begär riktat till Tony som är hennes kompanjon, följeslagare och ledare under de nattliga expeditionerna. Momo söker upp Kim en natt då hon bär sin pojkropp och de har sex men Kim tänker på Tony och kan inte upprätthålla sin åtrå till Momo.⁴² Franck skriver i sin avhandling om heteronormativitet i ungdomsromaner och menar att det i dessa finns en tystnad och ett hemlighållande av det som frångår den heterosexuella ordningen och kravet. Hemlighållandet gestaltas ofta av att karaktären försöker leva upp till heteronormativiteten genom att tysta ner den avvikande sexualiteten och uppvisa ett normativt, heterosexuellt beteende för att dölja det avvikande.⁴³ Detta görs även gällande här då Kim i sin pojkropp begär Tony lika mycket som i flickkroppen, men genom att ha sex med Momo som är flicka finns ett försök att återställa den heteronormativa ordningen där två kroppar som tillhör olika

41 Schiefauer, s. 24.

42 Schiefauer, s. 138.

43 Franck, s. 206.

kön åtrår varandra, något som dock i detta fall misslyckas.

Kims begär efter Tony är således konstant oavsett vilken kropp hon befinner sig i. Kims begär som riktas till Tony stör den heterosexuella matris som bygger på två åtskilda kön som begär varandra.⁴⁴ Flanagan framhåller att ungdomslitteratur med ”cross-dressing”-tematik främst präglats av flickor som klätt sig som pojkar och att cross-dressing i ungdomslitteratur inte alls kopplats till transsexualism eller transvestism utan setts som en harmlös lek med experiment och fantasi. Hon menar att dessa böcker varit icke-sexuella men att detta nu håller på att förändras.⁴⁵ Sexualitet, begär och sex är påtaglig tematik i *Pojkarna* och till skillnad från det Flanagan uppmärksammar i sin forskning är Kims byte till pojk kropp långt ifrån lek och experiment, istället är det Kims starka önskan att få uppträda i pojk kropp, det vill säga byta sitt kön. Härmed blir de frågor om transexualism som Flanagan menar osynliggjorts tidigare aktuella. Det finns en medvetenhet hos Kim i önskan om att få vara pojke och en känsla av att höra hemma i den maskulina kroppen medan flickkroppen känns obekvämlig och trång. Detta stör den heterosexuella matrisen då Kims biologiska kropp och hennes performativa uttryck inte överensstämmer. Rosenberg menar att en kvinna förklädd till man också träder in i en roll i vilken ett aktivt begär till andra kvinnor följer.⁴⁶ Detta är inte fallet i *Pojkarna* utan Kims begär efter Tony är konstant, oavsett vilket kropp hon brukar för tillfället. Pojk kroppen ses som idel möjligheter tills Kim möter Tony och hennes begär efter honom väcks. Pojk kroppen blir istället till en begränsning då begäret till en annan pojk kropp väcks och detta begär inte mottags positivt, vilket diskuteras vidare i sista analyskapitlet.

Flickkroppen är en begränsning för Kim då hon möter Tony. De möts då Kim har sin pojk kropp och för första gången blir Kim förälskad, men när Tony möter henne som flicka vill han inte ha henne utan dömer ut henne och avfärdar henne. Att uppträda i pojk kropp blir därför för Kim inte bara en möjlighet till vidgade genuspositioner och en frihet från de begränsande patriarkala strukturer som sexualiserar hennes flick kropp, utan det finns i detta byte en möjlighet att få vara nära Tony. Kim gör allt för att dölja sitt begär för Tony men inte heller Tony tycks vara opåverkad av Kim, något som komplicerar deras relation och gör att Tony är än mer benägen att hävda sin manlighet, något som han gör genom att våldta en flicka. Detta blir medlet för att upprätthålla den heterosexuella matrisen och bevisa att han inte står utanför de normerande strukturerna. Kim som bevittnar övergreppet misshandlar nästan Tony till döds, något som blir slutet på deras relation och även på Kims synlighet i samhället, efter detta överger hon allt socialt liv och för ett liv i ensamhet där hon slipper definieras av andra. Sexuella övergrepp och sexuellt våld är återkommande i

44 Rosenberg, *Byxbegär*, s. 21.

45 Victoria Flanagan, ”Me, Myself and Him – The Changing Face of Female Cross-Dressing in Contemporary Children’s Literature” i *Change and Renewal in Childrens Literature*, Thomas van der Walt (red.), London 2004, s. 58-59.

46 Rosenberg, *Byxbegär*, s. 12.

Pojkarna för att påvisa den makt som dessa utgör.

Kroppen är i *Pojkarna* avgörande för känslan av normalitet. Kim trivs inte med sin flickkropp och i början känns pojkroppen som det naturliga men i förlängningen är inte heller denna kropp önskvärd. Normaliteten konstrueras utifrån vad samhället anser vara önskvärdt och Kims flickkropp lever inte upp till förväntningarna på hur en flickkropp ska vara.

Kroppen som förklädnad – begränsningar och möjligheter

Då det gäller *Pojkarna* och förklädnadsmotivet är det nästan ofrånkomligt att se denna roman som en tydlig utveckling av de romaner som publicerades på 1980-talet med flickkaraktärer som uppträdde i en rad romaner förklädda till pojkar. Dock är inte protagonisten Kim förklädd i samma mening som de andra utan här blir kroppen en förklädnad. Kroppen blir utbytbar med hjälp av den saft från en exotisk växt som flickorna kommer över och de kan gå ut och in i sina kroppar som de vill.

Österlund har satt upp tio olika kriterier för vad som karakteriserar en förklädnadsroman och en av dessa är ”Demaskering”. Detta innebär att romanen avslutas med att förklädnaden avslöjas och flickan återanpassas genom överdriven feminisering, fortsatt förklädnad, erkännande av en transidentitet eller genom karaktärens död.⁴⁷ *Pojkarna* platsar inte inom denna upplösning av romanen, möjligtvis skulle man kunna tala om en transidentitet men denna är inte fullt uttalad och Kim känner sig varken bekväm i sin flick- eller pojkropp vilket motsäger detta. Kim står utanför dessa kriterier och dessutom avslöjas heller aldrig att hon haft tillgång till två olika kroppar. I de renodlade förklädnadsromanerna blir kroppen till en begränsning då flickorna som uppträder som pojkar inte fullt ut kan vara pojkar då det är svårt att dölja den biologiska flickkroppen helt. I *Pojkarna* är kroppen en tillgång och en del av förklädnaden. Förklädnaden tas till en ny nivå jämfört med de romaner som Österlund undersöker i vilka flickorna återgår till att vara just flickor av olika anledningar. Användandet av det motsatta könets genusattribut är i tidigare romaner av denna typ en temporär företeelse, men detta händer inte fullt ut i *Pojkarna*. Kim blir istället en människa, inte ett specifikt kön.

Westin framhåller att den utveckling som den svenska ungdomslitteraturen genomgått de senaste årtiondena då det gäller genus och sexualitet är starkt kopplat till förklädnadsromanen. Westin menar vidare att när flickorna återgår till att vara flickor återställs den traditionella ordningen och

47 Österlund, s. 128.

de stannar inom denna snäva begränsning.⁴⁸ Här finns alltså en skillnad mellan *Pojkarna* och tidigare förklädnadsromaner. Kim återgår aldrig till att vara flicka och därmed återställs aldrig ordningen, men hon väljer heller inte att fortsätta vara pojke utan väljer att inte definieras alls. Detta måste ses som en stark utmaning mot den heterosexuella matrisen som bygger på två åtskilda kön som begär varandra och som i stor utsträckning förstärks i tidigare förklädnadsromaner. I *Pojkarna* sker således ingen återanpassning men kanske heller ingen direkt maktförskjutning då Kim för att leva detta livet måste ställa sig utanför alla sociala sammanhang. Att Kim och hennes vänner inte endast byter genusattribut som i andra svenska förklädnadsromaner utan går ett steg längre och även byter kropp ligger i linje med den nya queera syn som växt fram med queerteorins etablerande.

Förklädnad och maskerad är från början en lek för Kim och de andra flickorna. De anordnar maskerader för att slippa leva i den verklighet som de försöker undfly och gömmer sig undan denna. När Momo utsätts för övergrepp av jämnåriga pojkar i skolan, som genomgående i *Pojkarna* gestaltas som den otrygga miljö där flickorna försöker dölja sina kroppar och komma undan deras blickar, vill Kim sätta på sig en mask mellan sig och världen. Hon ”längtar efter att få dra på [sig] en dräkt som gjorde [henne] till en annan, slippa vara den Kim som står tafatt på skolgården.”⁴⁹ Kim bär på en längtan efter att få vara en annan och ofta handlar det om att vara stark och kunna försvara sig mot pojkar. I detta ligger också en längtan efter normalitet, det som Rosenberg definierar som känslan av att höra till och uppfattas som normal.⁵⁰ Kim främmandegörs ständigt både inför sig själv då den kropp hon bär inte känns som en del av henne utan som en felaktig förklädnad. Hon främmandegörs även av omvärlden i vilkens definitioner hon inte tycks platsa i. Längtan efter att få vara någon annan och ha en dräkt på sig för att slippa leva i verkligheten är närvarande även då Kim, Momo och Bella inte har maskerader är stark hos Kim. Österlund menar att ett förklädnaden i ungdomsromaner ofta karakteriseras av en flykt från den växande och föränderliga flickkroppen genom att närma sig den mer neutrala pojkroppen och att bröstet lindas och att håret klipps eller döljs och att flickegenskaper förträngs. Förklädnaden är också en flykt från en snäv flickroll som kantas av anpassning och övergrepp.⁵¹ Vuxenblivandet och kravet på att lämna barndomen är tydliga teman i *Pojkarna*. Kim avskyr och ser ner på sin föränderliga kropp och skyr att bli kvinna:

Ja, vi fyllde fjorton år den våren och vi gömde oss i växthuset för att slippa bli vuxna. Vi höll oss undan våra jämnåriga, vi aktade oss noga för att lyssna till hormonernas sång i blodet för vi anade att de kunde övermannas oss när som helst, utan vårt medgivande. Vi visste vad som väntade: en morgon skulle vi helt enkelt stiga upp ur sängen och veta att barnlekarna måste

48 Westin, s. 93,101.

49 Schiefauer, s. 46.

50 Rosenberg, s. 101.

51 Österlund, s. 127.

överges. Vi skulle se oss omkring, se hur andra gjorde och sedan göra efter. Lära oss dricka, röka, kyssas. Lära oss tolerera att pojkarna tog på oss med sina händer.⁵²

Kim vill inte placeras i kvinnomallarna utan smiter ifrån vuxenblivandet, som starkt kopplas samman med att underkasta sig manlig makt och även att heterosexualiseras vilket framgår av citatet ovan. Här framställs även vuxenhet som en performativ handling och Kim värjer sig från att göra som alla andra och att performativt gestalta kvinnlighet och vuxenhet. Även flykten i en annan bemärkelse återfinns och bruket av pojkroppar blir till ett andningshål för att få slippa sexuella övergrepp från pojkar, som det som återges ovan.

För Kim blir chansen att vara pojke något nödvändigt och naturligt medan för Momo ”var pojknetterna en enda stor, upplyst teaterscen. Hon njöt av att spela sin roll, hon slipade den tills hon kunde den perfekt och när morgonen kom kröp hon ner i sin flicksäng med en lycklig suck, uppfylld av upplevelserna men nöjd med att vara hemma igen. Ja, för Momo var det en lek, något hon kunde välja eller välja bort [...]”⁵³ Momo är nöjd med att få spela pojke ibland men somnar efteråt i sin flicksäng, nöjd med att vara flicka medan Kim förbannar sin flickkropp som begränsar henne i så hög utsträckning. Kim bär på en stor tomhet och känner att ”något var skevt längst inne i [henne]”⁵⁴. Kim låter sig inte och kan heller inte anpassas till de normativa ordningen som hennes vänner trots allt faller in i och känslan av normalitet uteblir. Medan Bella och Momo blir kvinnor blir Kim något annat, någon som inte låter sig definieras inom ramen för kön och genus. Rosenberg menar att byxrollen, det vill säga kvinnor som uppträder som män, ger en transivistisk positionen som stör den normativa ordningen genom att både åskådare och rollkaraktären kan skifta positioner.⁵⁵ Och detta blir i högsta grad gällande i *Pojkarna* då Kims byte av kroppar stör den fasta uppdelningen i kön som heteronormativiteten vilar på. Genom att Kim kan uppträda både som pojke och flicka störs ordningen men kanske inte i samma utsträckning som mer traditionella förklädnadsromaner med flickprotagonister då kroppens betydelse blir mindre. I *Pojkarna* är kroppen trots allt avgörande för vilka möjligheter Kim har medan i andra förklädnadsromaner är kroppen inte av lika stor betydelse. I tidigare förklädnadsromaner som inte fokuserar kropp i lika stor utsträckning är kanske detta mer utmanande mot uppdelningen i manligt och kvinnligt genus och kön då kroppen i sig inte ses som en möjlighet eller begränsning utan där omvärldens förväntningar på kroppen är det som verkar hindrande eller öppnar för möjligheter.

Kroppen som en mask eller ett hölje är centralt i romanen. Varken pojk- eller flickkroppen ses som naturlig utan som en ständig förklädnad för den som egentligen är Kim. Det finns ingen kropp

52 Schiefauer, s. 20.

53 Schiefauer, s. 86-87.

54 Schiefauer, s. 30.

55 Rosenberg, *Byxbegär*, s. 20.

som avspeglar vem Kim är inuti. Detta förstärks av att kroppen beskrivs som något främmande:

Min kropp satt på mig som något främmande, en gummidräkt som klubbade och kliade, men hur jag än rev och skrapade med naglarna satt den där den satt. Om nätterna kunde jag drömma att min kropp föll av mig, Det var så enkelt, plötsligt hittade jag en dragkedja i huden. Ibland satt den längs med innanlåret, ibland över magen, utmed ryggen eller mellan benen. Jag öppnade den, kunde känna luften sila mot min riktiga hud därunder, som ett vakuum när det släpper. Och jag skalade av mig skinnet, klev ur det som ett smutsigt klädesplagg och kände det svala golvet mot mina nya fotsulor.⁵⁶

Kroppen beskrivs som ett smutsigt plagg, något oönskat. Detta kan tolkas som att det inte är kroppen i sig som är oönskad utan de förväntningar och krav som finns i samhället på en viss kropp. En könskodad kropp kräver en särskild performativitet och ett specifikt begär för att platsa inom den heterosexuella matrisen och för att inte anses avvikande i den heteronormativa omgivning som Kim återfinns i. Kåreland skriver om hur karaktären Diva i romanen med samma namn gör uppror mot den typiska flickan och allt som förväntas av denna.⁵⁷ Även Kim gör uppror mot detta men går ett steg längre och gör uppror mot kön som kategori, något som tycks vara nytt inom ungdomsromanen.

Att Kim förändrats till något annat än hennes vänner som fallit in i och utvecklats fullt ut till kvinnor gestaltas på sista sidan i romanen då de åter möts efter några år och Kims kropp kontrasteras mot Bellas:

På golvet ligger ett par gröna hängslebyxor och en gul skjorta, de är alldeles för stora. Jag drar dem på mig och ler åt hur min taniga kropp drunknar i tygerna.
- Du är vaken. Så bra. Jag vänder mig om. Där står Bella. Hon har också hängslebyxor och skjorta, men hennes kropp fyller ut plaggen alldeles lagom. Brösten sväller bakom hängsleknapparna, kinderna lyser röda.⁵⁸

Här blir det tydligt hur Bella är sin kropp i högre grad än Kim. Bella har blivit ett med den kvinnokropp som de som unga fruktade och gjorde allt för att glömma och fly. Kim däremot är inte sin kropp i samma utsträckning. Kim står utanför att definieras av ett kön eller genus. Kim är en människa utan att låta sig kategoriseras som något annat och när kroppen är könslös frångår den också de performativa handlingar som förväntas och ställer sig också utanför den heteronormativa ordningen och de strukturer som begränsas av genus och kön.

56 Schiefauer, s. 19-20.

57 Kåreland, s. 127-128.

58 Schiefauer, s. 187.

Att flickkroppen inte är önskvärd och innebär att den Kim vill vara hindras tydliggörs vid ett flertal tillfällen. Tanighet är ett återkommande begrepp för att beskriva den begränsning som en flickas kropp utgör. Till exempel då Kim vill hindra pojkarna från att antasta Bella: ”Men min kropp var en tanig flickkropp och jag såg tyst ner i marken, svalde och svalde för att hindra illamåendet från att tränga upp ur halsen.”⁵⁹ Här blir det tydligt hur kroppen utgör en begränsning och inte heller speglar den som Kim anser sig vara, den starka som säger emot. Österlund påvisar att i barnlitteratur skildras barn ofta som värnlösa och maktlösa och att detta återspeglas i förklädnadsromaner i vilka flickkaraktärerna är utsatta för hotet av att bli sexuellt utnyttjade på olika vis och detta symboliserar i förlängningen flickors snäva handlingsutrymme. Genom att anta rollen som en pojke, karnevalens omvända ordning som Österlund uttrycker det, döljs flickans värnlöshet och hon kan gömma sig bakom en maskulinisering.⁶⁰ Denna tendens återfinns även i *Pojkarna* där sexualiseringen av Kim och hennes vänner begränsar dem liksom deras flickkroppar och Kim kan genom att bli pojke undkomma detta och få en del av makten. Maktlöshet byts mot makt med stark koppling till bytet av könskodad kropp och kön. I *Pojkarna* framställs flickkroppen nästan genomgående som oönskad och som ett hinder vilket är en betydande skillnad mot de tidigare svenska förklädnadsromaner på marknaden, som Österlund lyfter fram. I dessa jämföras flickkroppen i stället med pojkroppen och deras syfte tycks vara att visa att det är de sociala konstruktionerna som håller tillbaka flickor i de fasta mönstren, inte den biologiska kroppen. I *Pojkarna* är det istället den fysiska kroppen i sig som begränsar flickorna och gör att de inte kan samma saker som pojkarna, något som får ses som en tillbaka gång för synen på genus i den svenska förklädnadsromanen. Det finns en glidning i *Pojkarna* då kön som social konstruktion från början känns som en självklarhet. Kim och hennes vänner begränsas av att de uppfattas som flickor och där med avgränsas av ett bestämt genusmönster. Glidningen består i att ju viktigare kroppen blir för Kim ju svårare blir det att se kroppen som en social konstruktion, något som också queer-teori brottats med att förklara då det gäller transidentiteter, det vill säga att känna sig som ett annat kön än det som den biologiska kroppen utgör. Kroppen blir istället avgörande för vad som är möjligt och inte, något som diskuteras i följande analyskapitel.

Att definieras av blickar – utmaningar och inordningar

Blicken är en central maktfaktor i *Pojkarna*. Kim och hennes vänner liv begränsas av att deras flickkroppar bedöms och analyseras, godkänns eller förkastas av pojkar. Från början är bytet till

59 Schiefauer, s. 43.

60 Österlund, s. 244.

pojkkropp för flickorna något som inger hopp om en förändring, och också en lek, en sorts maskerad där inte bara dräkten gestaltar och ger möjlighet till något nytt utan där kroppen blir till denna dräkt som förskjuter makten till Kim, Bella och Momo. De är inte längre flickor som definieras av pojkar, utan de är pojkar som har rätt att inneha blicken. De går ner i centrum och möter andra pojkar och dessa pojkars blickar ser förbi dem och glider förbi deras ögon: ”Det var underligt. Inga hala glidande blickar, inget begär, inga flinande munnar, ingenting som smet in under huden och bet sig fast. Bara en glasartad, fjärrskådande blick som varken såg eller såg bort.”⁶¹ När Kim, Bella och Momo för första gången fått pojkkroppar och sedan får sina flickkroppar tillbaka ser de sig i spegeln och konstaterar att deras ögon är nya. Detta kan kopplas till den makt som blicken besitter. De har nu upplevt hur det är att vara de som besitter makt och efter detta kan de inte se på världen ur samma perspektiv längre, blicken har förändrats. De vet nu hur det är att inneha makt och inte endast definieras av de som besitter makt.

Genom att bli en fysisk pojke tar Kim makten över blicken och istället för att definieras av blickar kan Kim bli den som använder blicken som maktmedel. Det blir en tydlig maktförskjutning när kroppens förändring hos Kim gör henne ointressant som objekt i andra pojkars ögon. Lena Kåreland skriver i antologin *Omklädningsrum* om Monika Fagerholms roman *Diva* i vilken huvudkaraktären använder språket för att förskjuta makten. Protagonisten Diva skapar ett eget alfabet som en subversiv protest mot det redan etablerade patriarkala språket, framhåller Kåreland.⁶² Det finns stora likheter mellan de två romanerna just gällande maktförskjutning. Språket är en avgörande maktfaktor i *Diva* och där en förskjutning av makten ligger i att överta språket, att göra ett eget språk i likhet med att Kim genom att byta kropp också får tillgång till blicken för att få makt. Makt är centralt i sammanhanget, och att utmana patriarkala strukturer för att få rymmas i samhället trots att karaktärerna inte passar in i de smala genusnormer som råder. Dock finns det en avgörande skillnad i att Diva aktivt kämpar mot strukturen medan Kim finner att hennes olikheter och önskan om att få definiera sig själv driver henne bortom de samhälleliga strukturerna och normerna, utanför det sociala spelet, för att hon ska få vara det hon mest av allt längtar efter, en människa. En människa som inte definieras efter köns- eller genusnormer utan som får stå utanför dessa maktstrukturer. Det går inte att leva i strukturen och vara den som Kim är och vill vara utan medlet blir en flykt från strukturen och samhället. Det finns ingen plats för den Kim är och därför blir valet att ställa sig utanför, för att fullt ut kunna leva ut sitt ”jag”.

Romanen visar i många episoder på hur såväl kön och genus är sociala konstruktioner och hur endast jaget, personligheten är något fast som finns längst inne i varje människa som något mjukt.

61 Schiefauer, s. 54.

62 Kåreland, s. 126.

Dock finns det också ett bestående av pojkar och flickor som mycket olika då flickkroppen genomgående underkänns och ses som skör, den klarar inte samma sak som pojkroppen. Pojkroppen står för styrka och aktivitet, något som möjliggörs för Kim då hon byter kropp. När Kim, Bella och Momo gör uppror mot pojkarnas övertag och säger åt dem att lämna dem i fred, försöker spotta på dem och knäa dem skrattar pojkarna bara åt deras försök för att de är de starkare. Det är pojkarna som med sina kroppar har övertaget genom sin styrka och det är pojkarna som bestämmer var gränserna går.⁶³ Det är inte endast maktstrukturer och blickar som hindrar Kim från att leva som hon vill utan flickkroppens biologiska skörhet, något som står i polemik till vad som annars framhålls i romanen. Wickens påvisar att en icke-heterosexuell tematik inte är en garant för att undvika att fastna i normativa framställningar, denna syn blir aktuell här då en biologistisk och traditionell syn på kroppen genomgående görs gällande i en annars queer roman.

I det nästsista kapitlet av *Pojkarna* återtar Kim blicken och därmed rätten att definiera sig själv. Istället för att bli betraktad utifrån och därmed konstruerad och definierad utifrån en annan, ser Kim sig själv i spegeln och väljer att se en människa, inte ett kön. Franck menar att en flickkaraktärkan ta över blicken och vägra låta sig objektifieras och definieras utifrån fasta normer, det vill säga den manliga blicken.⁶⁴ I någon mån är det detta Kim gör, blicken blir till Kims och kroppen i spegeln låter sig inte definieras av någon annan. Detta blir till en markant skillnad och utveckling från de inledande kapitlen då Kim, Bella och Momos kroppar ständigt iakttas och definieras, avfärdas eller godkänns av pojkblickar. I dessa avslutande kapitel har flera år förflutit och Kim och de andras åldrar är inte uttalade. Den fasta uppdelning som karakteriserar första delen av romanen i vilken pojk- och flick- används frekvent för att visa på den fasta genusuppdelningen återfinns inte längre. Kim är ingen annan än ”jag” och nu är det detta ”jag” som äger blicken och makten att definiera sig själv, dock till priset av att stå utanför samhället och leva utan kontakt med andra människor även om det finns en förändring även gällande detta då Kim återförenas med sina gamla vänner Bella och Momo i de avslutande kapitlen.

Det blir också tydligt hur Kim tagit makten över blicken, vem som ser har förskjutits och i den allra sista scenen i romanen ser Kim på Bella och det är Kims blick som bedömer Bella och ser att hennes kropp ”fyller ut plaggen alldeles lagom.”⁶⁵ Kims övertagande av blicken blir till en utmaning mot den heteronormativa ordningen i vilken mannen besitter makten med sin blick, vilket Mulvey framhåller avspeglar den patriarkala ordningen.

Skolan är den plats där maktspelet blir som tydligast i *Pojkarna*, Kim och hennes vänner tycker egentligen om att spela brännboll och gör det ibland på fritiden men i skolan blir det en helt annan

63 Schiefauer, s. 24.

64 Franck, s. 285.

65 Schiefauer, s. 188.

sak: ”Här följde pojkarnas blickar våra minsta rörelser. De såg allt, lurpassade på varje tillfälle att flina och kommentera. Momo hade långa starka ben men hon använde dem inte. Hon masade sig runt, försökte göra sig så grå och osynlig som möjligt.”⁶⁶ Blicken blir till en begränsning för flickorna. De annorlundagörs och annorlundagör sig själv under de övervakande eller betraktande blickarna och vill osynliggöra sig för att slippa den. Blicken blir i *Pojkarna* en symbol för den heterosexuella ordningen i vilken mannen begär och kvinnan begärs liksom i den patriarkala ordningen i vilken mannen besitter makten. Även Österlund använder blicken-terminologin och menar att flickkaraktärer omgärdas av den manliga blicken och avgör handlingsutrymmet och att en medvetenhet om detta finns hos flickkaraktärerna.⁶⁷ Denna medvetenhet finns också hos flickkaraktärerna i *Pojkarna* vilket tydliggörs av alla strategier de har för att undvika pojkarnas blickar som att försöka osynliggöra sig själva eller att helt enkelt undvika att i alltför stor utsträckning vistas på offentliga platser där pojkar i hög grad befinner sig.

Kim tycks med åldern och valet att ställa sig utanför sociala sammanhang och strukturer skapat sig en frizon i samhället. Den fristad som tidigare bara Bellas växthus kunnat ge dem: ”Vi levde mitt i allt detta sprakande och det fick mig att glömma att jag var Kim, att jag hade en kropp som växte och sprängde. Växthuset var en frizon, ett rum att gå till där andra lagar gällde. Skoldagarna och korridorerna och mina föräldrars hus, allt försvann när jag gick in genom glasdörren.”⁶⁸ Även Bella blir till en annan i växthuset då hon är ”lugn och knivskarp”. I skolan är de några helt andra. I skolan är Bella en ”ganska tjock flicka med rött hår och fräknar, en flicka som helst satt tyst och osynlig så länge hon kunde och Kim ”en tunn, sorglig sak med taniga ben och för stort huvud.”⁶⁹ I skolan definieras de av pojkar som förklarar att de är ”äckliga, [...] fulfittor [...] så djävla vidriga att ingen kille någonsin skulle vilja knulla [dem] om han så fick betalt för det.”⁷⁰ Mulvey menar att kvinnors roll blir att vara åtrådda och erotiserade och genom detta att inta egenskapen *att-vara-betraktad*. Detta blir tydligt då Kim i sin flickkropp känner hur blicken i plural från alla håll avgör hennes normalitet: ”Jag gick i min flickkropp genom staden och blickarna omkring mig brände djupa kratrar i min hud. Jag blev sedd av människor, av barn och hundar. I deras pupiller speglades jag och reflektionen därinne i ögonmörkret var mig fullkomligt främmande. Som att alla mina flickår, all tid jag tillbringat i den där underliga kroppen, det var någon annans liv.”⁷¹ Det är män eller i detta fall pojkar som besitter makten att med sina blickar definiera vad som är åtråvärda flickor. Men att bli sedd som ett kön blir här större och definieras av allt i samhället, vilket framgår

66 Schiefauer, s. 42.

67 Österlund, s. 154.

68 Schiefauer, s. 19.

69 Schiefauer, s. 19.

70 Schiefauer, s. 23.

71 Schiefauer, s. 98.

med tydlighet då Kim själv inte blir den som får definiera utan som speglas utifrån den flickkropp som inte känns som hennes. Underförstått blir också alla de förväntningar som följer på att vara den flicka som hon uppfattas som men inte känner sig som.

Mulvey lyfter också fram att den heterosexuella uppdelningen av män och kvinnor i aktiva och passiva är starkt kopplad till blicken⁷² Dock låter inte Kim, Bella och Momo sig bli till passiva offer i pojkarnas blickar, utan de gör motstånd, som trots att det enkelt slåss ned och makten stannar hos pojkarna är det av vikt att framhålla att motståndet och undvikandet av blicken blir till centrala strategier för att komma undan de blickar som konstruerar dem som åtråvärda och kvinnliga, eller som avfärdar dem. En viktig skillnad mot Mulveys utgångspunkt är att hon menar att identifikationen hamnar hos mannen i film då det är den manliga blicken som styr.⁷³ I *Pojkarna* som berättas i jag-form blir pojkarna/männen bärare av blicken men samtidigt annorlunda görs de och identifikationen hamnar istället hos de som betraktas och som är det centrala för handlingen, flickkaraktärerna.

När Kim möter Tony första gången är det i pojkroppen. Hon förväntade sig att hans blick ska glida över henne och hennes bröst och hon väntar på att han ska kommentera henne, men allt detta uteblir då hennes kropp inte längre än en flickkropp och därför inte behöver definieras av Tony. De är istället likar. Dock förskjuts sedan lättnaden av att få vara en osynlig kropp till en vilja att Tony ska rikta blicken mot henne.⁷⁴ Det finns alltså en dubbelhet i detta. Kim har en stark längtan att slippa undan pojkars blickar men vill samtidigt att Tony ska se henne som kvinna, eller i vart fall begärlig. Den nya pojkroppen blir för Kim en möjlighet men även en begränsning då hon begär Tony och vill vinna hans begär och kärlek. Pojkroppen blir ett hinder för detta då den heteronormativa ordningen inte tillåter ett begär mellan två pojkroppar. Mulvey skriver om hur kvinnor av vana och av tvång intar rollen att vara betraktad.⁷⁵ Det är också detta som sker då Kim möter Tony. Kim förväntar sig att bli definierad men upptäcker att hon genom bytet av kropp själv besitter denna rätt. Pojkroppen blir ett val som leder till att Kim lämnar allt hon varit van vid, men i förlängningen också pojkroppen och livet med Tony. Det är runt Tony allting kretsar och när han sviker henne vill hon inte längre existera i samhället. Kim har här uppnått att inte längre betraktas men vet inte hur hon ska tolka Tony då han inte definierar henne och bedömer henne som flicka och Kim vill ”att hans blickar ska skölja över [henne] som kallvatten.”⁷⁶ Kim gör sig till pojke för Tonys skull då hon inte duger för Tony som flicka. Det finns dock ett outtalat begär mellan dem då båda har pojkroppar, medan Kim begär Tony i båda sina kroppar. Det finns således en dubbelhet i att

72 Mulvey, s. 55-56.

73 Mulvey, s. 56-57.

74 Schiefauer, s. 70.

75 Mulvey, s. 55.

76 Schiefauer, s. 70.

Tony avfärdar Kim som flicka men begär henne i pojkkroppen men detta begär är inte normativt och inte heller uttalat. Kim kan inte på något vis bli den som vinner Tony då denne avfärdar henne som flicka och med alla medel vill leva upp till den heteronormativa ordningen vilket utesluter en sexuell relation mellan dem, vilket Kim längtar efter. De båda kropparna blir till en återvändsgränd då ingen av dem blir godkända i den mån Kim vill. Trots att *Pojkarna* som helhet i mycket strävar efter att undkomma patriarkala strukturer är det trots allt pojken Tony som är avgörande för Kims val att vilja vara pojke och sedan för valet att lämna också pojkkroppen bakom sig. Detta är inte särskilt progressivt utan känns snarare som en typisk patriarkal struktur där mannen är norm och kvinnan den anpassningsbara.

Wickens menar att det funnits en tystnad kring kring homosexualitet och queera identiteter i ungdomslitteratur men att detta i viss mån håller på att utmanas.⁷⁷ *Pojkarna* kan ses som ett led i denna utveckling då Kims experimenterande med kroppen måste ses som ett queert inslag och även att begäret inte byts med kroppen och benägenheten att åtrå såväl flickor som pojkar. Dock finns det en problematik gällande att *Pojkarna* liksom många andra ungdomsböcker med icke-heterosexuella karaktärer ständigt lyfter sexualiteten som ett problem. Tony som begär Kim är en allt annat än positiv karaktär och Kim får utstå mycket för att få vara nära honom. Det är en queer skildring, men ingen positiv sådan. Detta kan kopplas till hur den svenska hbt-ungdomsromanen utvecklats. De tidigare skildringarna var sorgliga historier om missförstådda ungdomar som ältade sin icke-normativa sexualitet medan det nu återfinns positiva skildringar av karaktärer som är hbt och där sexualiteten inte innebär ett hinder i samma utsträckning. Kanske går den queera ungdomsboken samma utveckling till mötes.

Avslutande diskussion och slutsatser

De inledande frågeställningarna i uppsatsen kretsade kring kroppens betydelse i Jessica Schiefauers *Pojkarna* samt förhållandet mellan kropp och genus i romanen. Kroppen visade sig vara central på ett flertal plan då den blir till en begränsning, en möjlighet och en utmaning mot rådande normer. Flickkroppen ses genomgående som något negativt och blir till en begränsning för protagonisten Kim. Den beskrivs som tanig och skör och polariseras mot pojkkroppen som är full av möjligheter och friheter och makt. Makt är också central kopplat till blicken. Maktlöshet är kopplad till att vara flicka genom att blickarna objektifierar, bedömer och begränsar. Den manliga blicken är även ett hinder då Tony inte ser Kim som åtråvärd i flickkropp utan förkastar henne. Det finns en möjlighet i bytet av kropp och en större rörelsefrihet i pojkkroppen. Pojkkroppen erbjuder även en frihet från de

⁷⁷ Wickens, s. 159.

objektifierade blickarna som flickkroppen ständigt utsätts för. Ingen av kropparna är dugliga för att passa Tony, då den heteronormativa ordningen störs av ett homosexuellt begär och Tony inte vill utmana denna.

Kroppen ses genomgående som oönskad och smutsig och Kim väljer att fly samhället för att få vara den hon vill vara och hon ser sig i spegeln och konstaterar att: ”En människa är det.”⁷⁸ Kim har uppnått sin strävan efter könslöshet och en frikoppling från den könskodade kroppen då hon inte längre är man eller kvinna, flicka eller pojke utan endast Kim. Detta är en stor skillnad mot andra förklädnadsromaner i vilka en demaskering sker och flickkaraktärerna återgår till att vara just flickor. Tiden som pojke är begränsad också för Kim men för henne finns ingen återgång och priset hon får betala för att endast vara människa är att stå utan för alla samhällsliga strukturer och även allt socialt samspel. I *Pojkarna* är genus och kropp/kön något som inte har med människan, kärnan, att göra utan allt detta är en konstruktion och en mask som döljer vem som verkligen finns bakom detta. Kropp och genus är konstruktioner som omgärdas av en rad förväntningar, normer och krav som är svåra att undfly och Kim känner sig inte som en flicka i en flickkropp utan som en människa i en oönskad kropp. Kim kan inte leva upp till förväntningarna på att vara flicka men inte heller på att vara pojke i en pojkkropp. De två valen mellan flicka och pojke är allt för snäva och Kim platsar inte in i någon av dem. Detta kan tolkas som en kritik mot den binära könsuppdelning som strukturerar samhället, och som utesluter de som inte platsar i dessa definitioner. Dock finns det en ambivalens i synen på kropp i *Pojkarna*, som jag berört i uppsatsen. Dels framställs kroppen som ett hölje, en social konstruktion som endast döljer jaget, eller själen om man så vill, och som inte har med personen i sig att göra. Dels är kroppen i *Pojkarna* långt ifrån en social konstruktion utan något som helt och fullt begränsar eller möjliggör livet i stort. Här är det flickkroppen som står för begränsningen och genomgående kritiseras och ses som skör och svag medan pojkkroppen förknippas med styrka och frihet. Detta är en stor paradox i romanen och det finns ingen entydighet gällande kön som social konstruktion.

Syftet med uppsatsen var att se om ett laborerande med kropp och inte endast genusattribut som gjorts i tidigare ungdomslitteratur kan ge en ny och mer progressiv vinkel av könsöverskridande. Det visade sig dock i min analys av *Pojkarna* att kroppen i denna roman framställdes som en större begränsning än i tidigare förklädnadsromaner. Flickkroppen och pojkkroppen polariseras i hög grad och flickkroppen är den som alltid blir till den sämre. Tidigare forskning så som Österlunds visar att ett genusöverskridande hos flickkaraktärer som förklarar sig till pojkar visar på att deras kroppar klarar lika mycket som pojkars, ofta mer, och att det är genuskonstruktionen som hämmar flickorna, inte kroppen. I *Pojkarna* råder ett annat förhållande och flickkroppen avgör begränsningen, biologin

78 Schiefauer, s. 187.

är paradoxalt nog mer avgörande för möjligheterna i denna roman än tidigare förklädnadsromaner. Förhållandet mellan genus och kropp är komplext i romanen, speciellt i relation till hur det tidigare gestaltats i förklädnadsromaner.

Kåreland menar att Monika Fagerholm har ”klätt om” flickboken och gett den en ny skepnad.⁷⁹ Schiefauer har klätt om förklädnadsromanen genom att låta kroppen bli en förklädnad och visar därigenom på hur snäva genus- och könkonstruktionerna är för dem som inte kan definiera sig som flicka eller pojke, man eller kvinna. Det är en queer skildring av samhällets begränsningar av kön. Dock är det ingen utopisk skildring utan Kim får offra hela sitt liv för att få vara det hon vill – en människa.

Käll- och litteraturförteckning

Primärlitteratur

Schiefauer Jessica, *Pojkarna*, 2011.

Sekundärlitteratur

Bergdahl Liv Saga, *Kärleken utan namn – Identitet och (o)synlighet i lesbiska svenska romaner*, Umeå 2010.

Butler, Judith, *Könet brinner*, Stockholm, 2005.

Butler Judith, *Genustrubbel: Feminism och identitetens subversion*, Göteborg 2007.

Flanagan Victoria, ”Me, Myself and Him – The Changing Face of Female Cross-Dressing in Contemporary Children’s Literature” i *Change and Renewal in Childrens Literature*, Thomas van der Walt (red.), London 2004.

Flanagan Victoria, ”Funny boys Make Strange Men: Male-to-Female Cross-Dressing in Childrens Literature” i *Seriously Playful – Genre, Performance and text*, Sharyn Pearce och Kerry Mallan (red.) Brisbane, 2004.

Franck Mia, *Frigjord oskuld. Heterosexuellt mognadsimperativ i svensk ungdomsroman*, Åbo 2009.

Heggestad Eva och Williams Anna, ”Litteraturens omklädningsrum” i *Omklädningsrum*, Eva Heggestad och Annie Williams (red.), Lund 2004

Kåreland Lena, ”Flickbokens nya kläder – Om Monika Fagerholts *Diva*” i *Omklädningsrum*, Eva Heggestad och Annie Willimas (red.), Lund 2004.

Levén Eli, *Du är rötterna som sover vid mina fötter och håller jorden på plats*, Stockholm 2010.

Mulvey Laura ”Visuell lust och narrativ film” i *Feministiska konstteorier*.

79 Kåreland, s. 137.

Nyblom Helena, *Sju flickor*, Stockholm 1915 (1888).

Rosenberg Tiina, *Byxbegär*, Göteborg 2000.

Rosenberg Tiina, *Queerfeministisk agenda*, Stockholm 2003.

Westin Boel, "The androgynous female (or Orlando inverted) examples from Gripe, Stark, Wahl, Pohl" i *Female/Male Gender in Children's Literature*, 1998.

Wickens Corrine M, "Codes, Silence, and Homophobia: Challenging Normative Assumptions About Gender and Sexuality in Contemporary LGBTQ Young Adult Literature" i *Children's Literature in Education*, 2011.

Österlund Maria, *Könsöverskridning i 1980-talets svenska ungdomsroman*, Åbo 2005.

Otryckt material

<http://www.sydsvenskan.se/inpalivet/article1605116/rdquoDet-borde-inte-vara-sa-komplicerat-egentligenrdquo.html> 2012-02-20 (utskrift finns i författarens ägo).

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/kd-svanger-om-tvangssterilisering_6861747.svd (utskrift finns i författarens ägo).